

**SPISOVATEL CHARLES SEALSFIELD A JEHO NÁZOR
NA POSTAVENÍ PŮVODNÍCH AMERIČANŮ**

JAROSLAVA SMETANOVÁ

The writer of German origin Charles Sealsfield (1793–1864) was born in the village of Popice in South Moravia as Karl Anton Postl. After emigration to the United States, he became famous as the author of the stories from the Wild West. He became a classic of the genre called the Exotic Novel from the New World. European readers appreciated his books, descriptive sketches and novels from the environment of the American Southwest. As one of the first authors he defended the civil rights of the original inhabitants of the American continent together with recognizing the value of their culture. Nevertheless he remained a European. He believed in the superiority of Anglo-Saxon settlers and their civilizing mission. He warned of the violence against the Indian population and its degradation to second-class citizens in his works. In the thirties of the nineteenth century he permanently moved to Europe. Thanks to financial stability he could fully concentrate on his literary production. During ten years he published most of his works. Postl also achieved success thanks to the family of the former French emperor. He established close ties to the Bonapartes both in the United States and later on in his last home in Switzerland.

Key words: Charles Sealsfield; Karl Anton Postl; Popice; the Exotic Novel.

Na začátku devatenáctého století představovala Amerika pro obyvatele starého kontinentu svět plný nebezpečí a tajemna. Prostředí proklamované demokracie a rovnosti přitahovalo nejen pochybné existence, ale i emigranty z některých zkorumpovaných evropských režimů, ať už se důvodem k odchodu byla tíživá ekonomická situace nebo nesouhlas se státním zřízením. Jedním z nich se stal i moravský Němec Karl Anton Postl, jehož sociální původ téměř vylučoval podobnou možnost. Syna ze zámožné jihomoravské rodiny však jeho ambice nejdříve téměř zničily a pak vynesly na vrchol žebříčku popularity soudobé německé literatury.

Sealsfieldova díla jako jedna z prvních nepopisovala původní obyvatele amerického kontinentu jako neplnoprávná stvoření určená k záhubě. O šedesát let dříve publikoval názory, propagované později slavnějším Karlem Mayem: „Some critics maintain that Sealsfield also created a kind of meaning in the German imagination for books about the American West and its Native population, which writers such as Karl May were to later exploit.“¹

Ne vždy se však Postl dokázal odpoutat od myšlenek i názorů, vštěpovaných mu výchovou v atmosféře metternichovského absolutismu nebo všeobecně přijímaných většinou společností. Jeho vlašný postoj v otázce postavení otroků na americkém jihu naznačuje, že se plně nerozešel s ideály doby. Prvotní antipatie se pod vlivem prohlubujících se společenských vztahů s majiteli plantáží radikálně změnily, když si Sealsfield pořídil vlastního otroka: „...as he became acquainted with Southern planters, he grew more tolerant and finally possessed slaves himself.“² Autorovy životní osudy a především postoje vyjádřené na stránkách dobrodružných

¹ GRANGE, W.: *Historical Dictionary of German Literature to 1945*. Plymouth 2011, s. 152.

² FAUST, A.: *Charles Sealsfield (Carl Postl), Materials for a Biography; a study of his Style; his Influence upon American Literature*. Baltimore 1892, s. 24.

i popisných knih dokazovaly svobodného ducha člověka, který se ovšem nezříkal pozemských slastí a jisté nekonformity k autoritám, ani neváhal využít všechny prostředky k dosažení úspěchu.

Karl Anton Postl se narodil 3. března 1793 v Popicích u Znojma. Jako nejstarší syn německého rychtáře a jednoho z nejbohatších vinařů Antona Postla měl pokračovat v rodinné tradici. Díky matčinu přání začal v roce 1805 navštěvovat nižší gymnázium ve Znojmě. O osvícenosti názorů Postla seniora svědčil fakt, že i další syn Josef mohl studovat na pražské univerzitě práva. V roce 1805 se Karlova životní dráha poprvé protla s osudy francouzského císaře. Kvůli Napoleonově tažení na Moravu bylo gymnázium uzavřeno. Dvanáctiletý Postl se pravděpodobně s vojevůdcem potkal jako prostý přihlížející: „In 1805 the school at Znaim was closed for two months, and it was probably during this interval that he witnessed the entrance of Napoleon, of the Garde du Corps and Chasseur into Znaim.“³

Po úspěšném absolutoriu v roce 1807 vstoupil do konventu Křížovníků s červenou hvězdou. Postlova volba nebyla pouhou náhodou. Pozemky řehole se nacházely v okolí Popic a malý Karl se tak s příslušníky řádu setkával do raného dětství. Muzikálnost a jazykové nadání nenechaly představené na pochybách, že se mezi nováčky objevil talent. Nadějný hoch pak pokračoval ve svém vzdělávání na univerzitě. Protože strohá klášterní pravidla Karlovi příliš nevyhovovala a zároveň prohluboval své známosti s pražským aristokratickým a měšťanským světem, stal se z Postla častý host na večírcích a hudebních dýcháncích: „His superior talents brought him a patronage of many noble Austrian families in Prague and Vienna.“⁴ Ačkoliv se církevní kariéra nezdála být pro horkokrevného mladíka ideálním řešením, vstoupil Postl po dokončení studia do řádu a v roce 1815 obdržel kněžské svěcení. O rok později získal místo sekretáře řádu. Na této pozici pracoval až do své emigrace v roce 1823.⁵

Přestože se kariéerní start Postlovi vydařil, rigidita řeholního prostředí pravděpodobně nestálila ukojit ambice mladého kněze: „Die Ursache dieses ärgerlichen Schrittes kann nur in der Unzufriedenheit mit dem geistlichen oder Ordenstande liegen.“⁶ Ve svých třiceti letech požádal nadřízené o dovolenou na zotavenou. Jako místo pobytu udal Karlovy Vary, kde se měl několik týdnů zdržovat po boku bratra Josefa, toho času studenta práv na pražské univerzitě. Svůj pobyt ale přerušil, aby se na přímluvu hraběte Lažanského ucházel o dvorský úřad ve Vídni. Svého potencionálního zaměstnavatele výmluvný mladík nezaujal. Ze strachu z následků svého činu se odmítl vrátit do Prahy a vzkaz bratrovi, který sepsal v hotelovém pokoji na rozloučenou, zůstal tím jediným, co své rodině Postl na rozloučenou zanechal.⁷

Kvůli obavám z tajné policie a dalších možných postihů se rozhodl opustit monarchii. Přes Švýcarsko pokračoval do Francie. V Le Havre nastoupil na loď mířící do Spojených států.⁸ Rodina se o osudu zmizelého syna a strýce dozvěděla až z jeho závěti o čtyřicet let později.

Budoucí spisovatel šťastně přistál v New Orleans na podzim roku 1823. Jako své nové působiště si vybral pensylvánské město Kittaning, kde se velmi brzy začlenil do místní společnosti. Na oficiálních dokumentech začal zároveň uvádět jméno Charles Sealsfield. Některé své pozdější práce podepisoval také pseudonymem Carol Sidons. Vedle žurnalistiky vystřídal během dvou

³ Tamtéž, s. 7.

⁴ FAUST, A.: c. d., s. 35.

⁵ FRANK, Armin P.: *The Internationality of National Literatures in Either America. Transfer and Transformation. Volume I/I. Cases and Problems.* Göttingen 1999, s. 71.

⁶ FAUST, A.: c. d., s. 10.

⁷ Tamtéž, s. 10.

⁸ UHLENDOR, B.: *Charles Sealsfield. Ethnic Elements and National Problems in his Works.* Chicago 1916, s. 35.

let řadu povolání. Aby lépe poznal novou vlast, podnikl studijní cestu po amerických státech. Z Kentucky směřoval do Ohia a pak do New Yorku.⁹

Po návratu z cest se Postlovi zastesklo po Evropě. Navázal styky s vydavatelem Cottou a v roce 1826 se s ním setkal ve Stuttgartu. O rok později tak vyšla první Sealsfieldova kniha „Nordamerika nach seinem politischen, religiösen und sozialen Verhältnissen“. Vzápětí následoval anglický překlad ve dvou svazcích, „The United States of North America as they are“ (1828) a „The Americans as they are“ (1828), tedy „Spojené státy,“ jaké jsou a „Američané, jací jsou“.¹⁰ Originální text i překlady neuváděly autora díla, zrodil se tak fenomén neznámého spisovatele, který hned svou prvotinou získal pozornost čtenářské obce. Původní záměr zůstat v Německu a pracovat v diplomatických službách se Postlovi nepodařilo naplnit. Kvůli nedostatku financí požádal svého vydavatele o půjčku a znovu zamířil za oceán.

Stejně jako seznamoval evropské čtenáře s americkou mentalitou ve svém prvním díle, popsal evropské poměry a zejména režim v domovském Rakousku v knize „Austria as it is, or Sketches of Continental Courts, by an Eye-Witness“ (1828). Německá mutace „Rakousko, jaké je“ následovala až o šest let později. Cenzura v Německém spolku zakázala šíření díla. Z německé verze pak vznikl i francouzský překlad.¹¹ Postl se pod své dílo opět nepodepsal. Liteární reputace „Velkého neznámého“, jak tajemného autora označila tehdejší kritika, rostla.

Díky úspěchu si Sealsfield troufl na obtížnější žánr. Čas trávený v Kittanningu tak vyplnil psaním své první novely „Tokeah, or the White Rose“ (1829). Příběh o indiánském náčelníkovi kmene Okonů, který zažívá úpadek slávy svého lidu, předcházal autorovu nejplodnějšímu období. Díky lepšímu finančnímu zabezpečení si opět mohl dovolit cestovat, tentokrát až do Mexika. Zde se podle určitých zpráv stal dokonce majitelem plantáže. Tento pokus trval krátce a skončil podle některých Sealsfieldových životopisců naprostým fiaskem. Krach mohl zapříčinit i úpadek banky v New Orleans: „Die Vermögensverluste, die er durch den Zusammenbruch seines Bankhauses in Neue Orleans erlitt, zwangen ihn, von dem Beruf eines Pflanzers abzusehen.“¹² Sealsfield přesto dokázal vytěžit ze svého neúspěchu maximum. Svě zkušenosti později shrnul v románu „Die Virey und die Aristokraten oder Mexiko im Jahre 1812“ (1835), kde se zabýval sociálními a politickými důvody mexického boje za samostatnost, a „Süden und Norden“ (1842–43) o prvních letech samostatnosti mexické republiky.

Díky svému šarmu a společenské obratnosti navazoval Postl velmi snadno známosti a přímluvy mu často pomáhaly dostat se z obtížných situací. Proto ho v roce 1829 zaměstnal jako redaktora svého periodika hrabě Surveilliers alias Josef Bonaparte, bratr zemřelého francouzského císaře. Napoleon tak znovu ovlivnil spisovatelův život, aniž by se s ním kdy seznámil. Sealsfield se z pozice řadového novináře vypracoval až na šéfredaktora „Le Courier des Etats-Unit,“ důležitého média amerického obyvatelstva francouzského původu. Současně korespondenčně přispíval do řady evropských novin pod taktovkou vydavatele Cotty.

V roce 1831 se vrátil do Evropy. S americkým pasem a doporučujícími listinami od Bonapartů směl zavítat k nejvznešenějším rodinám. V roce 1832 vstoupil do služeb dalšího Bonaparta, Ludvíka a matky rodu Hortenzie v jejich švýcarském exilu. S velkou pravděpodobností se stal jejím sekretářem.¹³ Finanční stabilita umožnila nezdárnému synovi, bývalému knězi, dobrodru-

⁹ FAUST, A.: c. d., s. 10.

¹⁰ SAMMONS, J.: *Ideology, Mimesis, Fantasy: Charles Sealsfield, Friedrich Gerstäcker, Karl May, and Other German Novelists of America*. London 1998, s. 128.

¹¹ UHLENDORF, B.: c. d., s. 11.

¹² BEAT, B.: *Charles Sealsfield: kurze Texte über C.S. Tom 1*. München 2013, s. 11.

¹³ UHLENDORF, B.: c. d., s. 17.

hovi a nyní úspěšnému spisovateli získat nezávislost a vyprodukovat v krátkém času většinu svých děl.

Třicátá léta devatenáctého století lze bez nadsázky označit za neplodnější období autorovy literární kariéry. Sealsfield se nadobro přestěhoval do Evropy. Opustil své prominentní zaměstnání a díky finanční nezávislosti si mohl dovolit plně se věnovat vlastní tvorbě, jak naznačuje tabulka:

Tabulka 1. Tvorba Charlese Sealsfielda v letech 1833–1843¹⁴

Rok	Název díla
1833	Der Legitime und die Republikaner
1833/1834	Transatlantische Reiseskizzen
1834	Christophorus Bärenhäuter
1835 - 1837	Lebensbilder aus beiden Hemisphären
1839/40	Die deutsch-amerikanischen Wahlverwandtschaften
1840/1841	Das Cajütenbuch
1842/1843	Süden und Norden

Ačkoliv se veškerá produkce v údobí deseti let dějově vztahovala především k anglosaskému prostředí nového světa, cílila hlavně na německé čtenáře. Přesto se Postl stále do Spojených států vracel. Ve třicátých letech devatenáctého století přeplul oceán dvakrát, nejdelší dobu zde však strávil v padesátých letech. Část Sealsfieldova majetku tak mohla pocházet z výhodných investic za Atlantikem.¹⁵

Druhá polovina čtyřicátých let znamenala útlum autorské aktivity. Svět se konečně dozvěděl jméno tajemného neznámého z prvních stránek souborného vydání jeho díla mezi lety 1843 až 1846. Osmnáctisvazková kolekce se dočkala druhého vydání v sedmdesátých letech devatenáctého století po Postlově smrti.

Autor často střídal svá bydliště. Na začátku padesátých let si pronajímal byt u vdovy Meyerové v Schaffhausenu. Její dcera Elise se stala Sealsfieldovou literární důvěrníci. Po svém odjezdu do Spojených států v roce 1853 si s ní často dopisoval. Až pozdější badatelé ocenili literární kvality jejich vzájemné korespondence. Vztahy s Meyerovými přerušil jednak pobyt za oceánem a později i smrt Elise. Následná finanční podpora, které se dostávalo Elisině sestře, dokazovala hluboký vztah stárnoucího muže k bývalým přátelům.¹⁶

Na začátku šedesátých let devatenáctého století přesídlil Sealsfield do Solothurnu. Postupující oční indispozice naprosto utlumovala jeho činnost. Dožíval tak na statku „Unter den Tannen“. Časté návštěvy přátel a především místního notáře a faráře zpříjemňovaly poslední dny moravského Němce, který na rodnou půdu po své emigraci už nevkročil. Ve své poslední vůli

¹⁴ BUCHER, B.: c. d., s. 17.

¹⁵ Tamtéž, s. 18

¹⁶ UHLENDORF, B.: c. d., s. 17.

odkázal kromě menších donací svým přátelům, služebnictvu a církvi, podstatnou část majetku svým sourozencům a jejich potomkům. Sealsfieldův přítel notář tak zpravil žijící příbuzné o osudu zmizelého syna, bratra a strýce. Jméno Karl Anton Postl přestalo patřit jen dávno zmizelému uprchlíkovi, ale získalo opět vážnost ve spojení s reputací Charlese Sealsfielda.

Přestože si Karl Postl přál ve své závěti odtajnit svou identitu, pro literární svět zůstaly jeho životní osudy a tvorba zajímavým tématem, kterým se zabývala řada laiků i seriózních vědců. Jedna z prvních obsáhlejších esejí se stala součástí „Die deutsche Nationalliteratur des neunzehnten Jahrhunderts.“¹⁷ Rudolf Gottschall se zde soustředil především na analýzu autorovy tvorby. V roce 1875 vydal Leo Smolle monografii „Charles Sealsfield. Biographisch-chlitarisches Charakterbild.“¹⁸ Materiál mu poskytla jednak písemná dokumentace, ale i rozhovor se Sealsfieldovým mladším bratrem Josefem Postlem. V němčině slouží jako podstatný zdroj informací o tajemném neznámém práce Alberta B. Fausta.¹⁹ Právě on nazval spisovatele básníkem dvou hemisfér s ohledem na obsah autorových děl a hlavní cílovou skupinou jeho tvorby: „Sealsfield wurde oft Der Dichter beider Hemisphären genannt, ein sehr bezeichnender Name, der nicht nur ausdrückt, dass er in beiden, der alten und neuen Welt gewohnt hat“.²⁰ Z anglických prací vynikají zejména rozbor tematiky některých Sealsfieldových děl B. Uhlendorfa²¹ a dizertace Alberta B. Fausta.²²

Díky svému teritoriálnímu původu si osobnost Charlese Sealsfielda přivlastnila i Společnost na podporu německé vědy, umění a literatury v Čechách.²³ V roce 1907 pověřila jednoho z největších odborníků na jeho dílo, profesora na univerzitě ve Washingtonu Otto Hellera, aby vedl edici kritického vydání Postlových prací. Po čtyřiceti letech od autorova úmrtí se tak Tokeah, Spojené státy nebo Morton dočkaly doplnění v podobě úvodního komentáře.

Stejně jako životní osudy, tak i autorovo dílo není možné jasně charakterizovat ani kategorizovat. Odborníci ho často přirovnávali k soudobým pracím spisovatelů jako James Fenimore Cooper a jeho Poslednímu Mohykánovi nebo Francois René Chateaubriandovi a jeho Atale. Na rozdíl od mnoha současníků, Sealsfield nepotřeboval bájit o světě vymírajících Indiánů a vítězících osadníků, protože prostředí znal. Náměty pak čerpal nejen z tohoto milieu, ale popisoval celkovou situaci na americkém kontinentu. Dost často se tak dotkl problematiky nacionalismu a boje za nezávislost. Národní cítění mu pak nebylo cizí ani vzhledem k faktu, že se jako univerzitní student seznámil s hnutím Mladé Německo, a premisy o sjednocení rozdrobených států celků ani právo na sebeurčení nijak nezavrhoval.

Přestože své originální texty překládal především v němčině, mnoho z nich bylo následně přeloženo do angličtiny. Ačkoliv rodnou hroudu opustil a nevrátil se, Sealsfield se viditelně identifikoval především s germánským prostředím rakouské monarchie. V dedikaci některých svých děl se obrací k německému národu, kterému věnuje své práce s poukazem na jeho morální sílu a důstojnost.²⁴ To ovšem neznamená, že by se předtím nepokusil zaujmout více i anglosaské publikum. Novela „Tokeah aneb Bílá Růže“ vyšla nejdříve v angličtině. Autora tehdy od další

¹⁷ GOTTSCHALL, R.: *Die deutsche Nationalliteratur des neunzehnten Jahrhunderts*. Breslau 1891, s. 205.

¹⁸ SMOLLE, L.: *Charles Sealsfield. Biographisch-literarisches Charakterbild*. Wien: 1875, s. 87.

¹⁹ FAUST, A.: *Charles Sealsfield (Carl Postl). Der Dichter beider Hemisphären*. Weimar 1897, s. 45.

²⁰ Tamtéž, s.VII.

²¹ UHLENDORF, B.: c. d., s. 126.

²² FAUST, A.: c. d., s. 91.

²³ Originální název zní Die Gesellschaft zur Förderung deutscher Wissenschaft, Kunst und Literatur in Böhmen. Zdroj: UHLENDORF.

²⁴ UHLENDORF: c. d., s. 42.

produkce v tomto jazyce odradil fakt, že se nesetkal s okamžitým úspěchem: „Sealsfield possibly intended to establish himself as an American writer with *The Indian Chief*. As he did not experience the expected landslide success with it, he quickly directed his literary work towards German audiences.“²⁵ Oddanost rodnému jazyku tak nemusela pramenit pouze z vědomého rozhodnutí.

Ve svých pracích se Sealsfield stal klasikem dobrodružného neboli exotického románu. Prostředí hranice mezi civilizovaným světem amerického východu a postupujícím osídlením směrem na západ, kde plně neplatila legislativní norma atlantického pobřeží, a stále přežívaly kmeny původních Američanů bez lesku dávné slávy, přitahovalo ke stránkám knih řadu evropských čtenářů. Postlova díla americká veřejnost však plně neakceptovala. Jedním z důvodů se mohl stát fakt, že sám autor odmítl v padesátých letech devatenáctého století nabídku reedice svých sebraných spisů firmou Appleton: „Hätte der Dichter, als er im Jahre 1854 in New York war, das Anbieten der Firma Appleton für die Veröffentlichung seiner vollständigen Werke angenommen, so würde ohne Zweifel Selsfield schon lange ein ehrenvoller Rang in der Geschichte der amerikanischen Literatur angewiesen worden sein.“²⁶

Sealsfieldův styl se v některých ohledech nevyrovná kvalitám produkce Jamese Fenimooora Coopera a dalších současníků, kritici ovšem kladně hodnotí jeho historický vhled do problematiky, podložený obsáhlým studiem a znalostmi: „...equals him in psychological penetration, in historical and philosophical training, and in truthfulness of delineation.“²⁷ Úspěch řady Postlových děl tak způsobila nejen dějová linie, ale i propracovaná faktografie a v neposlední řadě kritický pohled autora na dění v tehdejšíh světe.

Karl Anton Postl vyrůstal v režimu metternichovského absolutismu. Díky své emigraci poznal naprosto odlišné prostředí a to mu dalo možnost srovnávat klady i zápory rozdílných světů. Rozhled, který mu poskytlo vyšší vzdělání a porozumění nejvyšším mocenským kruhům v rakouské monarchii, podpořil radikální odmítnutí systému jako celku. Velmi si cenil zkušenosti z hodin Bernarda Bolzana, kterému novátorský přístup k výuce vynesl propuštění ze státní služby.

Sealsfield si proto vážil svobody ve Spojených státech. Ta se podle něj stala vývozním artiklem americké demokracie: „Great has been the influence of American liberty throughout the civilized world.“²⁸ Revoluce v Evropě i ve střední a jižní Americe měly čerpat z odkazu boje Spojených států za nezávislost. I svoboda však měla své limity. Spisovatel připouštěl současně možnost omezení státní suverenity, pokud vývoj nespěje k pozitivnímu završení. Politika nevštěování, Monroova doktrína, nepředstavovala nejlepší východisko pro směřování zahraniční politiky mladé federace.

Mezi největší devizy americké demokracie patřila podle autora svoboda myšlení a víry: „One of the wisest resolutions ever taken by a legislative body, was unquestionable that of allowing perfect freedom of conscience, and of ample religious toleration.“²⁹

Svoboda na druhé straně vytvořila podmínky pro přílišnou diskuzi. Občané, kteří nejsou dostatečně informováni, se přesto vyjadřují k problematice jejich rozumovým schopnostem nepochopitelně. Ani literární produkce nedosahovala dle Sealsfielda kvalit evropské a převážně z ní vycházela: „The literature of the United States – compared with the progress in political

²⁵ FRANK, A. P.: *The Internationality of National Literatures in Either America. Transfer and Transformation. Volume I/I. Cases and Problems*. Göttingen 1999, s. 71.

²⁶ FAUST, A: *Materials*, s. 45.

²⁷ UHLENDORF, B.: c. d., s. 43.

²⁸ SEALSFIELD, C.: *The United States of North America as they are*. New York 1972, s. VI.

²⁹ Tamtéž, s. 47.

importance, is in its infancy. It has taken general features from the literature of Europe."³⁰ Přestože se díky rychlému šíření informací díky masové produkci tisku vytvořila široká čtenářská základna, americké žurnály za evropskými zaostávaly.

Ačkoliv Sealsfield odsuzoval některé rysy americké demokracie nebo je nedokázal plně pochopit, ve srovnání s jeho kritikou poměrů v rakouské monarchii se tyto výtky zdály být nepodstatné. V úvodu svého bestselleru „Rakousko, jaké je“ zdůrazňoval autenticitu svého původu a právo vyslovit se: „The Author of this Work is a native of the Austrian Empire, who, after an absence of five years, has re-visited his country, and found its status quo as exhibited in the following pages.“³¹ Nikde jinde na světě neexistoval takový příklad konkrétního a čistého despotismu jako v Rakousku.

Právo na národní sebeurčení, tak přirozené pro západní a zaocéánský anglosaský svět, se v prostředí unifikované a multinacionální habsburské monarchie změnilo ve frašku. Sealsfield lítoval Poláky, Čechy a dokonce i Maďary, kteří závistivě vzhlíželi ke státnímu uspořádání ve Velké Británii: „...their clenching of the teeth when they hear of Great Britain's free sons, and their inexpressible sadness when their own country is mentioned.“³² Naopak vyzdvihoval jejich morální sílu a snahy prosadit své zájmy. Ani německá část říše nedokázala obhájit svou jednotu a centrální rakouská moc potlačila snahy o sjednocení. Sealsfield ovšem nepovažoval tento proces za ztracený a věřil zejména v mocenskú záměry Prusů.

Postl se kriticky vyjádřil také k sociálnímu uspořádání monarchie. Připustil jistý pokrok od doby zrušení nevolnictví na příkladu českého rolnictva: „The Bohemian peasantry enjoy a certain degree of freedom: they are not property of their lords, as in Hungary.“³³ Nezbavilo se však roboty a povinností s ní spojených. Velmi odsoudil zároveň cenzuru tiskovin a informací. Nejvíce pak trpělo terciární školství. Státní kontrola vzdělávání se nedotkla jediného oboru, medicíny.³⁴

Regresivní charakter režimu pak reprezentovala tajná policie. Pro čtenáře vybral příklad, kdy se na slavnostní večeři u jistého kupce sešla početná společnost. Konverzace se stočila k novému vládnímu nařízení a obchodník se vyjádřil velmi nelichotivě o jeho účinnosti. Druhý den si ho tajná policie předvolala k výslechu.³⁵

Všechny aspekty sociálního i národnostního útlaku tak měly přispívat k rozkladu systému a morálních hodnot společenského prostředí v monarchii: „The education of the youth, public stations, secret policy, everything combines here, to produce political and moral degradation.“³⁶ Proto se autor zřejmě rozhodl dožít ve Švýcarsku, nejvíce se jeho pseudonym ovšem proslavil právě v zatracované rakouské monarchii, kde si jeho novely z exotického prostředí našly cestu k většinovému německému čtenáři.

Spojené státy představovaly pro Charlese Sealsfielda zemi zaslíbenou, kde se mohly plně projevit jeho schopnosti a inteligence. Neohlížel se přitom na služební postup, řeholní pravidla ani ho neomezovala všudypřítomná cenzura. Přesto našel v systému důvod ke kritice. Dokázal se smířit s otroctvím, ale neuměl pochopit postoj vlády i osadníků k indiánskému obyvatelstvu. Nezatížen bojem o půdu a holé živobytí, jednou nohou v Evropě nebo v civilizovaných krajích amerického východu, připojil se k menšině, hájící práva nativních Američanů.

³⁰ Tamtéž, s. 117.

³¹ SEALSFIELD, C.: *Austria as it is: or Sketches of Continental Courts*. New York 1972, s. VII.

³² Tamtéž, s. 75.

³³ Tamtéž, s. 21.

³⁴ Tamtéž, s. 75.

³⁵ Tamtéž, s. 249.

Jeho názory na problematiku lze nejlépe vyčíst ze stránek novel „Tokeah or the White Rose“, „The United States as they are“ nebo „The Americans as they are.“ Další zmínky se objevují například v „Life in the New World,“ nebo „Scenes and Adventures in the Central America.“ Sealsfield ve svých charakteristikách částečně požíval terminologii literární postavy vznešeného divocha (Noble Savage), ušlechtilou osobnost vycházející z nezkaženého prostředí necivilizovaného světa a nezkorumpovanou jeho vlivem.³⁷ Jako jeden z prvních přistupoval k domorodým Američanům jako k objektu vhodnému ne k ztracení, ale záchraně. Hrdinou jeho novely se proto stal indiánský náčelník Tokeah, k čemuž se tehdejší angloameričtí ani evropští spisovatelé často neuchylovali. Literární image původního obyvatelstva zůstávala spíše v rovině despektu k divochům, odmítajících příchod civilizace.

Charles Sealsfield ovšem nepřekonal myšlení své doby. Považoval hodnoty vlastní kultury za nadřazené a jejich implementaci k povznesení druhořadé rasy za nutnou. Jako jeden z prvních se nerozpakoval popisovat násilí ze strany kolonistů a možné přátelské vztahy mezi oběma nepřátelými tábory. Nezapomínal však ani na utrpení nevinných osadníků. V novele „Life in the New World“ přirovnává zloděje k barbarským indiánům.³⁸ Bílého muže povyšuje na vlastníka veškeré země a hledá cesty, jak by oba tábory mohly koexistovat v míru, přesto nepochybuje o nadřazenosti kolonistů.

Indiánská teritoria poskytovala podle autorova názoru útočiště pro vyhnance a kriminální živly. Přesto odmítá porušování jejich hranic. Chování osadníků donutilo původní kmeny bojovat o své živobyčí. V románu „Scenes and Adventures in Central America“ popisuje neustálé konflikty, protože si chápavá ruku civilizace bere stále více a více indiánské půdy.³⁹ Tyto šarvátky však posilují a zocelují ducha mladé americké armády. Některé konflikty však označuje za příliš krvavé: „... and the last wars with the Creeks, as well as the former in Ohio, with the numberless massacres, have left a rankling animosity in the minds of countrymen.“⁴⁰ Dokonce evropský generál, zvyklý na začátku století vlivem napoleonských válek na neustálé boje, by podle autora považoval masakry původních kmenů za nelidské.

Na stránkách svých esejí a novinových textů se Postl důrazně ohradil proti politice prezidenta Jacksona a jeho plánu na vysídlení kmenů směrem na západ. Odsoudil genocidu spojenou s násilným odchodem desítek tisíc lidí. Jako memento popisuje situaci, kdy se indiánští náčelníci smutně ohlíží na zemi svých předků, kterou musí opustit. Jejich kosti pak odnáší sebou.⁴¹

Ne všechny kmeny se cítily natolik silné, aby se stále větším počtem osadníků bojovaly. Množství příchozích kolonistů přimělo řadu náčelníků, aby hledali cestu ke smíru a dohodě, o čemž svědčí svržení Tokeaha z postu prvního muže kmene, protože hledal cestu ke sloučení a vytvoření bojového svazu proti bílému muži. Za své plány byl odsouzen k emigraci, aby nerušil pochybný mír.⁴²

Ne každý tak naprosto odmítal nové poměry. Přestože řada indiánů akceptovala nové hodnoty, docházelo ke komickým situacím a konfrontaci, kdy pravidla původních společenstev narazila na etický a morální kodex euroamerické civilizace. Jakýkoliv vládní úředník na nejnižším stupni byrokratického žebříčku tak byl považován za rovného prezidentovi Spojených států, protože každý člen kmene mohl prosazovat své záležitosti bez ohledu na své postavení v hierarchii.

³⁶ Tamtéž, s. 188.

³⁷ ELLINGSON, T.: *The Myth of the Noble Savage*. Berkeley 2001, s. 127.

³⁸ SEALSFIELD, C.: *Life in the New World; or, Sketches of American society*. New York 1844, s. 258.

³⁹ SEALSFIELD, C.: *Scenes and Adventures in Central America*. London 1852, s. 153.

⁴⁰ SEALSFIELD, C.: *The Chief or, Tokeah and the White Rose I and II*. New York 1972, s. 206.

⁴¹ SEALSFIELD, C.: *The United States of North America as they are*. New York 1972, s. 83.

⁴² SEALSFIELD, C.: *The Chief or, Tokeah and the White Rose I*. New York 1972, s. 74.

Stejně tak mohl podle indiánských představ každý občan Spojených států mluvit s prezidentem bez patřičných náležitostí pouze na základě práva.⁴³

Sealsfield poukazuje také na negativní důsledky kolonizace a zejména na zhoubný dopad alkoholu a střelných zbraní. Vyrůstající závislost náčelníků je pak donutila vyměňovat cokoliv za litry vodky, dokonce i zbytek půdy, která byla kmenům ponechána.⁴⁴ Korupce představených pokračovala do té míry, že pro svůj profit neváhali prodat cokoliv za desetinu ceny, aniž by cokoliv náhradkou plynulo společenstvu a obohatili tak pouze svou vlastní kapsu. Autor nadále trval na své představě vznešeného divocha a zdůrazňoval, že takové jednání by podle morálního kodexu členů nebylo možné bez přispění bílého muže.

Za jeden z největších problémů vzájemného soužití obou etnik považoval Sealsfield smíšené sňatky. V anglosaských oblastech Severní Ameriky k takovým spojením příliš nedocházelo kvůli pocitu nadřazenosti osadníků. Španělští a francouzští kolonisté podobnými předsudky netrpěli a dcery náčelníků představovaly jeden z možných způsobů jak nenásilným způsobem asimilovat s původním obyvatelstvem a podmanit si ho.

Karl Postl nepřijel do Spojených států jako typický ekonomický emigrant s primárním cílem usadit se a získat půdu. Vzhledem ke svému vzdělání a sociálnímu původu se automaticky řadil spíše k vzdělanostním elitám než osadníkům. Proto ovšem nesdílel jejich zájmy a mohl si dovolit určitý nadhled, pramenící také ze skutečnosti, že byl vychován v naprosto odlišném prostředí. K indiánskému obyvatelstvu tak přistupoval s větším respektem než průměrný Američan.

Přestože nebyla ani evropská civilizace v první polovině osmnáctého století oddělena od přírodních zdrojů v takovém měřítku jako v současné době, Sealsfield obdivoval sepětí domorodých obyvatel s přírodou. Necestovali podle mapy ani kompasu, ale polohy důležitých přírodních objektů a pohybu slunce. Lovili bez střelných zbraní útokem z úkrytu v noci. Nevrhali se na kořist v otevřené krajině ani se zbytečně nevystavovali nebezpečí: „They find exposing their bodies to an attack in the open field ridiculous.“⁴⁵ Válečníci se naprosto přizpůsobili přírodě a berou si z ní jen to nejnужnější pro obživu. Plně se adaptovali a dokázali přežít měsíce v divočině, což by podle autora bílý lovec nezvládl.

Fascinaci okolním prostředím odrážel i jazyk a náboženství původních kmenů. Obrazná pojmenování nejvšednějších maličkostí i abstraktních pocitů se staly jejich přirozeností. Tokeahova dcera Cannondah popisuje svou lásku k mladému náčelníkovi El Solovi jako nejkrásnější květinu, kterou kdy viděly její oči.⁴⁶ Tento styl komunikace však vyžadoval více času. Autor zmiňuje netrpělivost kněží různých církví, kteří se rozhodli přivést domorodce na víru pravou, a jejich snahy ztroskotaly kvůli rozvlácnosti indiánské mluvy a přílišné obřadnosti ceremoniálů při oficiálních rozhovorech s náčelníky.⁴⁷ Každý misionář a badatel zjistil při studiu jazyka a kultury, že slovník původních obyvatel se sestává z méně výrazů, ovšem některé se týkají specializovaných termínů pro přírodní jevy, které anglická a francouzská verbální ani psaná komunikace nemohou znát. Úzký vztah kmenů k přírodě se tak projevil také v sociolingvistické rovině.

⁴³ Tamtéž, s. 69.

⁴⁴ Tamtéž, s. 123.

⁴⁵ SEALSFIELD, C.: *The Chief or, Tokeah and the White Rose I*. New York 1972, s. 75.

⁴⁶ Tamtéž, s. 154.

⁴⁷ SEALSFIELD, C.: *The Americans as they are*. New York 1972, s. 63.

Závěr

Kolonizace Severní Ameriky znamenala zásadní předěl v historii Spojených států. Ne vždy panoval jednotný konsenzus, popisující způsoby prosazování zájmů osadníků a získávání půdy nutné k obživě přílivu Evropanů. Tehdejší žurnalistika a beletristická tvorba se více či méně přikláněly na stranu anglosaského obyvatelstva. Charles Sealsfield alias Karl Anton Postl se stal jedním z prvních novinářů a spisovatelů, který se nesoustředil jen na utrpení migrantů, ale ve svých dílech popsal i násilí páchané na indiánských kmenech, přestože nadále trval na nadřazenosti evropské a americké kultury.

Autor do Spojených států emigroval z prostředí metternichovského absolutismu rakouské monarchie a na rozdíl od řady současníků s nimi nesdílel ekonomické zájmy. Z mladíka určeného ke službě Bohu se stal dobrodruh a cestovatel. Poslední roky svého života pak strávil jako vážený statkář. Čtenáře nezaujal jen historikami z divokého západu, ale s ironickým nadhledem a erudicí popsal celý anglosaský svět včetně bojů za nezávislost území pod španělskou sférou vlivu a klima mladé demokracie Spojených států třicet let po revoluci. Jeho ostrovtipu nezůstala ušetřena ani rakouská vlast, jejíž režim podrobil ostré kritice. Sealsfieldovými nejméně čtenáři se stala právě německá čtenářská obec.

Ve svých dílech se částečně distancoval od politiky násilného prosazování osadnických zájmů. Obdivoval sepjetí původních Američanů s přírodou, jejich obrazný jazyk a nezkažené hodnoty. Zdůrazňoval nutnost smíru mezi nově příchozími a indiány. Jeho názory tak nebyly poplatné době a prostředí. To se zřejmě stalo důvodem, proč se s nimi ztotožnil evropský svět dříve než americký.

Životní anabáze a osobnost Charlese Sealsfielda se už ve své době staly námětem ke zkoumání laiků i literárních historiků. Velmi dobře zpracovaná tematika poskytuje informace o muži, který se přes veškerou snahu kráčet v souladu s právními a etickými hodnotami doby, aby je využil ke svému prospěchu, stal příkladem nekonformity.

Mgr. Jaroslava Smetanová, Ph.D.
Ústav jazykových a kulturních studií
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií
Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně
třída Generála Píky 2005/7
613 00 Brno
Česká republika
e-mail: smetanov@node.mendelu.cz